

INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN CLUJ
CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI DE ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ
CLUJ

*Proceduri de intervenție și gestionare a situațiilor
de violență în mediul școlar*

Echipa de lucru vă dorește succes în aplicarea programului!

Coordonator grup de lucru: prof. Marin Plosca, CJRAE

Prof. psih. Veronica Bogorin, CJRAE

Prof. psih. Ruxandra Vasilescu, CJRAE

Prof. psih. Alb Lucia, Lic. „V. Babeș”

Prof. psih. Maria Baumgarten, Lic. „G.Voievod”, Gilău

Prof. soc. Gabriela Căian, Col. Ec. „I. Pop”

Prof. soc. Raluca Crișan, Lic. „O.Ghibu”

Prof. psih. Laura Ionescu, Col.G.Coșbuc

Prof. psih. Eleonora Marcov, Gr. Șc. „Șt.Pascu”, Apahida

Prof. psih. Cornelia Mureșan, Lic. „M. Eminescu”

Prof. psih. Ioana Pascaru, Lic. de Muzică „S. Toduță”

Prof. psih. Popa Diana, Șc. „Tr. Dârjan”

Prof. psih. Ioana Pop, Lic. „A. Iancu”

Prof. psih. Mihaela Rusu, Col. Tehnic ”Napoca”

Prof. ped. Lorena Sava, Gr. Șc. „A. Borza”

CUPRINS

- 1. Violența în școli – aspecte generale – pag. 4**
- 2. Clasificarea formelor de violență după gradul de gravitate – pag. 7**
- 3. Proceduri de intervenție în cazuri de violență în școală – pag. 9**
- 4. Direcții de intervenție în cazuri de violență – pag. 11**
- 5. Fișă de monitorizare a comportamentului – pag.14**
- 6. Ghid de interviu pentru părinți – pag. 15**
- 7. Ghid de interviu pentru profesori/învățători – pag. 16**
- 8. Chestionare (elevi, cadre didactice, părinți) – pag.17**
- 9. Planuri de lecție (primar, gimnazial, liceu) – pag. 29**

Violența în școli **- aspecte generale -**

Violența este una dintre marile probleme ale lumii contemporane. Presa scrisă sau audiovizualul informează în permanență cu privire la manifestări diverse ale acestui fenomen. Apariția diferitelor forme de violență în mediul școlar pare aproape o fatalitate și devine, adesea, un lucru obișnuit, cu care semenii coexistă fără măcar a se mai sesiza asupra pericolului. Chiar dacă reprezintă o problemă delicată, punerea sub control a fenomenului violenței nu se poate face decât dacă îi sunt cunoscute cauzele, originile, formele de manifestare și posibilitățile de prevenire. Problema violenței în școală poate și trebuie să devină o temă de reflecție pentru toți cei implicați în actul educațional. Cu atât mai mult cu cât școala dispune, credem, de importante resurse pentru a concepe programe de prevenire a violenței și pentru a rupe cercul vicios al violenței în mediul școlar.

În România există foarte puține date statistice care să releve prevalența hărțuirii și violenței în mediul școlar, cu toate că la nivel empiric se cunoaște că acest fenomen este în continuă creștere la noi în țară, existând o multitudine de cazuri de violență în școli mediatizate prin presa scrisă și audio-vizual. Violența în școli este de asemenea considerată ca fiind un comportament învățat fiind tangențial identificată, în special, în legătură cu violența adulților față de copii, făcându-se asocierea între familia disfuncțională și comportamentul potențial violent al copiilor proveniți din aceste tipuri de familii.

Pentru a putea derula programe de prevenție și intervenție este importantă înțelegerea fenomenului de hărțuire și violență în școli și caracteristicile atât ale agresorilor cât și ale victimelor.

Olweus (1994) a descris violența ca și un tip special de agresiune, în care cineva atacă fizic sau amenință o persoană, care este slabă și fără putere, pentru a o face să se simtă speriată, restricționată sau supărată pentru o perioadă considerabilă de timp, atât datorită traumei emoționale, ce urmează unui asemenea atac, dar și datorită fricii de noi atacuri. Această definiție arată că violența școlară (bullyingul) este diferit de luptele sau certurile pe care doi oameni de aproximativ aceeași putere le au (Whitney & Smith, 1993). În acest caz, actorul și victimele sunt părți ale aceluiași grup social de interacțiune.

Surse ale hărțuirii și violenței în mediul școlar

➤ Factorul familial

Cercetările în ceea ce privește implicarea factorului familial în comportamentul agresiv confirmă faptul ca adolescenții agresivi provin, de regulă, din familii în care părinții înșiși sunt agresivi, și metodele disciplinare sunt ne adecvate, fiind deseori brutale. Studiile privind relațiile dintre tatăl tiran și adolescenți menționează faptul ca adeseori pot avea loc conflicte, care pot sfârși printr-o ruptură a relațiilor cu părinții și fuga de acasă a adolescentului precum și prin vagabondaj.

Tinerii care sunt deseori victime ale hărțuirii și violenței provin în special din familii hiper-protective în care părinții sunt cei care îndeplinesc toate nevoile copiilor, îi controlează, nu-i lasă să-și creeze propriul lor grup de prieteni, familia ținând locul colegilor de la școală, a prietenilor din fața blocului, a prietenului celui mai bun și așa mai departe. Acești tineri devin dezadaptați și izolați social, ei nu știu să ia decizii în situații problematice, să reacționeze în anumite situații de viață, să se adapteze la diferiți factori de mediu.

➤ Factorul social

Mediul social conține numeroase surse de influență de natură să inducă, să stimuleze și să întrețină violența școlară: situația economică, slăbiciunea mecanismelor de control social, inegalitățile sociale, criza valorilor morale, mass-media, disfuncționalități la nivelul factorilor responsabili cu educația tinerilor, lipsa de cooperare a instituțiilor implicate în educație. Pentru țările fost comuniste, creșterea violenței în general, nu numai a violenței școlare, este pusă pe seama unui complex de factori precum: liberalizarea mas-mediei, lipsa exercițiului democratic, creșterea libertății generale de mișcare, slăbirea autorității statului și a instituțiilor angajate în respectarea legii, accesul la mijloace de agresiune (Radu, 1994).

Conjunctura economica și sociala provoacă anumite confuzii în rândul tinerilor, care încep să se îndoiască de eficacitatea școlii, de utilitatea științei. Și aceasta cu atât mai mult cu cât constată că școala nu îi asigură inserția profesională. Valorile tradiționale promovate în școală – munca, meritul, efortul – cunosc o degradare vizibilă. Un mediu social în criză afectează profund dezvoltarea personalității adolescentului și a individului, în general.

➤ Factorul individual

Un factor important al comportamentelor agresive este intoleranța la frustrare. Starea de frustrare se manifestă printr-o emotivitate mărită, și în funcție de temperamentul individului, de structura sa afectiva, se poate ajunge la un comportament violent, individul ne mai ținând seama de normele și valorile fixate de societate. Frustrarea afectivă este una din cauzele cele mai frecvente ale problemelor de comportament. În urma efectuării unui studiu longitudinal asupra evoluției copiilor cu dificultăți de comportament s-a descoperit prezența acestui factor în etiologia fenomenului într-o proporție de 82 % din cazuri. Dobândirea toleranței la frustrare depinde de nivelul de autocontrol, de temperament dar și de norma de internalitate.

Factorii individuali ce țin de personalitatea victimei fac referire la tipurile de interacțiuni cu ceilalți; persoanele care pot devenii ușor ținta hărțuirii și agresiunii sunt persoane retrase, izolate social, anxioase, cu slabe abilități de comunicare, nu au deprinderi sociale bine dezvoltate, sunt submisive. În același timp persoanele dispuse

spre a fi ținta agresorilor trăiesc sentimente de inferioritate în relație cu ceilalți, stimă de sine scăzută, imagine de sine negativă, lipsa sau slabe metode de *coping* și incapabil să facă față propriilor probleme. De asemenea sunt emotivi și se auto culpabilizează pentru ceea ce li se întâmplă.

➤ **Scoala ca sursă de violență**

Sursele hărțuirii și agresivității în școlii sunt specifice pentru România, concludente fiind rezultatele cercetării „Violența în Școli” realizate în 2005 de UNESCO în școlile și liceele din România și coordonată de doamna Aurora Liiceanu. În urma acestei cercetării sau obținut următoarele rezultate în ceea ce privește violența în mediul școlar românesc.

O primă sursă se referă la deficiențele de comunicare, ca o sursă fundamentală a hărțuirii și violenței în școli. Cei mai mulți elevi investigați argumentează comportamentul violent prin faptul ca unii profesori nu sunt deschiși la comunicare. Cel puțin în această privință, toți actorii investigați semnalizează comunicarea ca fiind cea mai tangibilă și acută problemă a școlii din care fac parte. Este evident ca elevii au așteptări mult mai ridicate privind relația lor cu profesorii, doresc ca aceștia sa fie mai deschiși, mai direcți, mai apropiați de problemele lor.

Altă sursă identificată este evaluarea rezultatelor elevilor și climatul de competiție – cauze ale frustrărilor elevilor. În ciuda eforturilor de reformă a sistemului de evaluare a rezultatelor școlare din ultimii ani (introducerea calificativelor, luarea în considerare a mediei de absolvire la examenele naționale și la cele de admitere în învățământul superior, încercările de introducere a unui portofoliu de educație permanentă), investigația de față arată că evaluarea continuă este o sursă de stres și frustrare pentru elevi. Astfel, peste jumătate dintre elevii investigați apreciază ca unii profesori nu le evaluează corect rezultatele. Consilierii și directorii implicații în studiu sunt de părere că subiectivitatea în evaluare poate fi cauza posibilă a violenței elevilor, dar, în opinia acestora, incidența acestei cauze nu este la fel de importantă.

O alta cauză a violenței, în opinia elevilor, este impunerea cu orice preț a autorității profesorului. Mai mult de 40% dintre elevii investigați resimt impunerea autorității profesorului ca o sursă importantă a reacțiilor de tip violent. Aceasta, cu atât mai mult, cu cât opinia lor, în legătură cu profesionalismul și pregătirea cadrelor didactice (componenta importantă a autorității profesorului) este de multe ori destul de critică. Astfel, 35,4% dintre elevii investigați consideră că profesorii nu sunt suficient de bine pregătiți, în timp ce peste 20% sunt rezervați în a exprima o opinie în aceasta privință.

CLASIFICAREA FORMELOR DE VIOLENȚĂ DUPĂ GRADUL DE GRAVITATE

I. FORME UȘOARE:

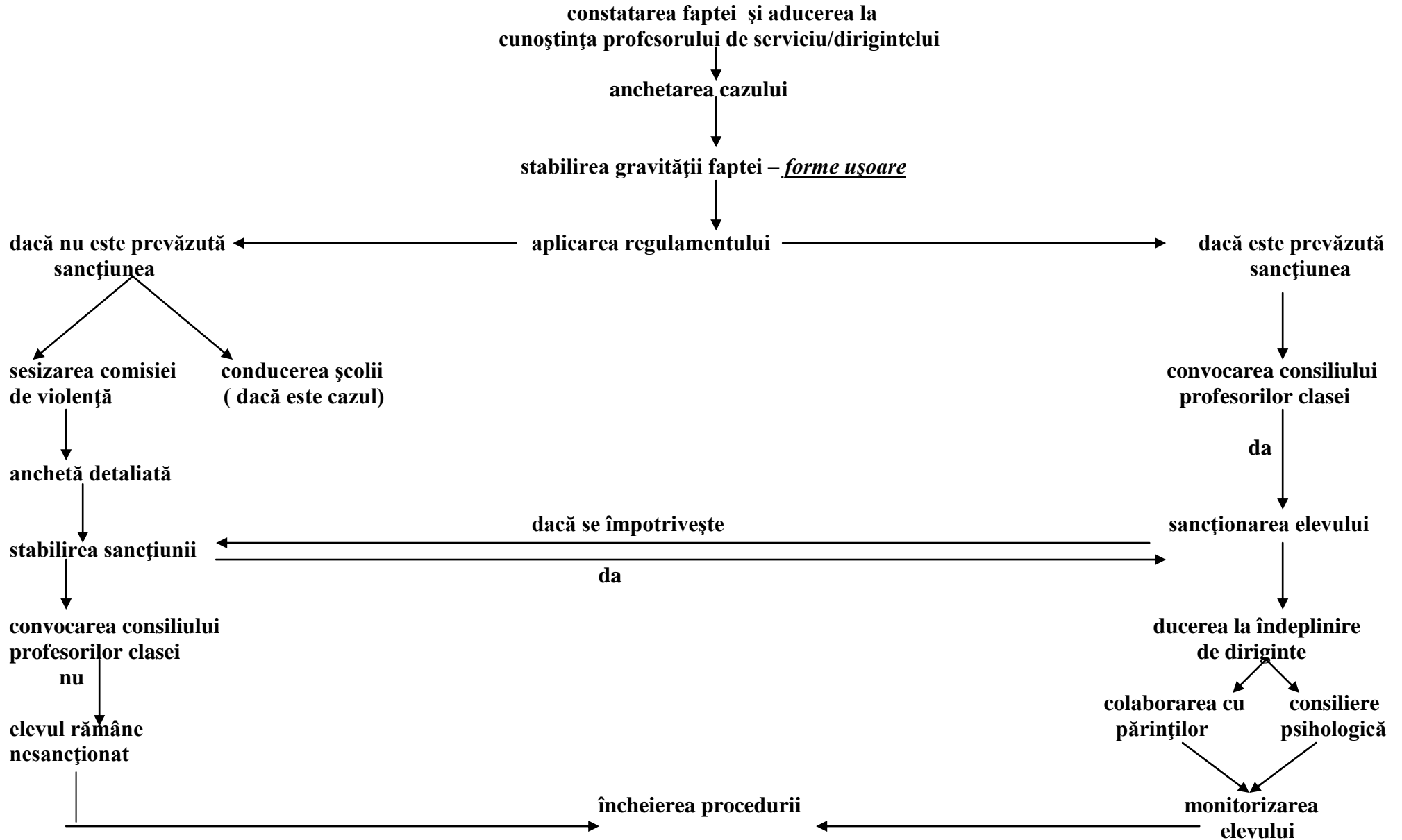
- Ton ridicat
- Tachinare
- Ironie
- Poreclire
- Insultă
- Înjurătură
- Intimidare
- Scuipare
- Instigare la violență
- Deposedarea de obiecte personale
- Însușirea bunului găsit
- Violarea secretului corespondenței
- Lăsarea fără ajutor
- Aruncarea cu obiecte – fără consecințe grave
- Atingere nedorită
- Refuzul de a îndeplini sarcinile
- Indisciplina la ore

II. FORME GRAVE:

- Hărțuire
- Abuz de încredere
- Amenințare
- Înșelăciune
- Șantaj
- Calomnie
- Seducție
- Lipsirea de libertate a persoanei
- Ultraj
- Ultraj contra bunelor moravuri
- Tulburarea liniștii publice
- Pălmuire
- Îmbrâncire
- Trântire
- Imobilizare
- Lovire/bătaie
- Încăierare
- Lupte de grup
- Constituirea unui grup infracțional organizat
- Aruncarea cu obiecte – cu consecințe grave

- Vătămare - corporală
 - corporală gravă
 - corporală din culpă
- Mutilare
- Deteriorare, distrugere de obiecte
- Distrugere - calificată
 - din culpă
- Instigare la discriminare
- Portul și folosirea fără drept de arme
- Tăinuirea
- Furt
- Furt calificat
- Tâlhărie
- Tâlhărie calificată
- Tentativă de viol
- Tentativă de omor
- Loviri sau vătămări cauzatoare de moarte
- Determinarea sau înlesnirea sinuciderii
- Omor
- Omor calificat
- Uciderea din culpă
- Actul sexual cu un minor
- Viol
- Corupția sexuală
- Perversiunea sexuală

PROCEDURA DE INTERVENȚIE ÎN SITUAȚII DE VIOLENȚĂ ÎN ȘCOALĂ

PROCEDURA DE INTERVENȚIE ÎN SITUAȚII DE VIOLENȚĂ ÎN ȘCOALĂ

constatarea faptei și aducerea la cunoștința profesorului de serviciu/dirigintelui

anchetarea cazului

stabilirea gravității faptei- *forme grave*

sesizarea comisiei de violență

anunțarea conducerii școlii

**sesizarea părinților/rudelor
autorității tutelare/ DGAPC**

anchetă detaliată

sesizarea Poliției de proximitate

sesizarea Jandarmeriei

propunerea sancțiunii

consiliere psihologică

**convocarea consiliului
profesorilor clasei**

stabilirea sancțiunii

**convocarea consiliului profesoral
extraordinar (dacă este cazul)**

sancționarea elevului conform ROI

consiliere psihologică

încheierea procedurii

monitorizarea elevului

DIRECȚII DE INTERVENȚIE ÎN CAZUL VIOLENȚEI ÎN ȘCOALĂ **- consilierea individuală a agresorului și a victimei -**

Tipuri de intervenție:

- la nivel individual vs. la nivel de grup (familie, școală)
- prevenție vs intervenție pentru stoparea proliferării comportamentelor nedorite
- vizând victima vs inițiatorul actului de violență

CONCEPTUALIZAREA VIOLENȚEI

1. **Modelul ABC comportamental**- actul violent ca și comportament învățat, inițiat de stimuli și menținut prin consecințe

Implicații pentru intervenție:

a. Etapa de evaluare

- vizează: descrierea clară a comportamentului țintă (frecvență, intensitate, durată, etc) și a contingențelor comportamentului (stimulii care îl inițiază și consecințele sale); de exemplu, este important să fie cunoscute locul în care apare mai degrabă comportamentul violent, persoanele implicate, tipul de provocare la care servește comportamentul ca și răspuns, etc. precum și consecințele pe termen lung ale comportamentului - dacă duce la reducerea momentană a tensiunilor în grup, la creșterea respectului celorlalți, etc; poate fi evaluată și măsura în care elevul este expus la modele de comportament agresiv (în familie, în școală, etc.)
- instrumente: fișa de monitorizare a comportamentului în termenii modelului

b. Obiectivele intervenției

- reducerea nivelului comportamentelor agresive

c. Metode și strategii de intervenție

- managementul contingențelor (automanagement, management prin intermediul părinților și profesorilor)
- contractul de contingente
- intervenție asupra mediului atunci când acesta oferă modele neadecvate (inclusiv consiliere cu familia)
- modelarea comportamentelor nonagresive

- Instrumente: fișele de monitorizare a comportamentului, materiale - casete, povestiri, etc. pentru modelarea comportamentului nonagresiv

2. **Modelul ABC cognitiv** - comportamentul violent ca și consecință (C) a credințelor disfuncționale

a. **Etapa de evaluare**

- evaluarea măsurii în care comportamentul este asociat cu anumite credințe iraționale (ex. Toleranță scăzută la frustrare, evaluare globală) sau emoții disfuncționale
- instrumente: scale de credințe iraționale (ABS), scale ale emoțiilor disfuncționale (ex. POMS), fișe de lucru pentru evaluarea emoțiilor și credințelor într-o situație dată [*se pot pune ca și anexe*]

b. **obiectivele intervenției**

- reducerea comportamentelor agresive prin reducerea credințelor iraționale și emoțiilor disfuncționale asociate acestora

c. **metode și strategii de intervenție**

- disputarea credințelor iraționale, modelarea credințelor raționale, etc.
- aplicarea unor tehnici de management al furiei
- instrumente: fișe de automonitorizare a emoțiilor, caiete de exerciții, materiale educative/informative

3. **Modelul psihopatologiei** - comportamentul violent ca și expresie/simptom a unei tulburări psihice

a. **Evaluare**

- evaluarea măsurii în care comportamentul agresiv este asociat prezenței unei categorii nosologice; posibile ipoteze: tulburare depresivă, tulburarea comportamentului opozant, ADHD, etc.; evaluarea este necesară în special atunci când comportamentul agresiv este foarte frecvent sau are intensitate mare
- instrumente: KID- SCID

b. **Obiective**

- eliminarea simptomelor respectivei tulburări

Modelul comportamentului asertiv - comportamentul violent, ca și comportament agresiv, opus comportamentului asertiv și pasiv

a. **Evaluare** - poate fi evaluată frecvența relativă a comportamentului agresiv, pasiv și asertiv;

- Instrumente - ghid de interviu, scale de asertivitate

b. Obiective

- reducerea nivelului comportamentelor agresive și pasive și creșterea nivelului comportamentelor asertive

c. Metode și strategii de intervenție

- training asertiv; educație, jocuri de rol, exerciții pentru creșterea asertivității

- instrumente: materiale informative legate de asertivitate, instrumente de autoevaluare, fișe de lucru **Modelul deficitelor de relaționare** - comportamentul agresiv a și expresie a absenței unor abilități de relaționare eficientă (exemplu, dezvoltarea insuficientă a empatiei)

Obiective posibile - creșterea empatiei

FIȘĂ DE MONITORIZARE A COMPORTAMENTULUI

NUMELE ELEVULUI :

CLASA :

Comportament	Data / ora	Contextul (locul)	Persoane implicate / prezente	Antecedente	Consecințe pe termen scurt (imEDIATE)	Consecințe pe termen lung

Ghid de interviu pentru părinți

Acest interviu este utilizat în cadrul întâlnirilor inițiale cu părinții, după ce copiii au fost îndrumați deja pentru consiliere de către învățătoare / dirigintă / profesori.

În funcție de specificul fiecărei situații, unele întrebări pot fi excluse sau altele adăugate.

1. V-a împărtășit învățătoarea / diriginta / profesorul aspectele care o / îl preocupă legate de comportamentul copilului dvs. ? Sunteți de acord cu cele spuse de ea / el ?
2. Cum ați aprecia colaborarea dvs. cu școala ?
3. În ce mod considerați că aș putea să vă fiu de folos ?
4. Au existat schimbări recente în viața copilului ?
5. Care este structura familiei dvs.? Pe cine se poate baza copilul atunci când are nevoie de ajutor / are o problemă ?
6. Cine are grijă de copil în timpul săptămânii / în week-end ?
7. Care considerați că sunt punctele tari în cadrul familiei ?
8. Care considerați că sunt punctele tari (calitățile de bază) ale copilului ?
9. Ați observat acasă (în mediul familial) existența unor probleme de comportament ale copilului ? (Puneți întrebări legate de nivelul activității copilului, capacitatea de a urma indicațiile primite, abilitatea de a coopera, relaționarea cu frații și rudele)
10. Ați observat când par problemele să apară cel mai des (în ce contexte) ?
11. Ați observat când par problemele să apară cel mai rar sau să nu apară deloc (în ce contexte) ?
12. Care sunt lucrurile care par să funcționeze cel mai bine în scopul liniștirii copilului ?
Ce anume îl face să se calmeze ?

Ghid de interviu pentru profesori / învățători

În funcție de specificul fiecărei situații, unele întrebări pot fi excluse sau altele adăugate.

1. Care sunt aspectele observate în comportamentul copilului pe care le considerați problematice ?
2. Au apărut schimbări recente în mediul școlar al copilului ?
3. În ce măsură apelează copilul la dvs. / la alți profesori atunci când are nevoie de ajutor / are o problemă ?
4. Care considerați că sunt punctele tari în cadrul clasei ?
5. Care considerați că sunt punctele tari (calitățile de bază) ale copilului ?
6. În ce măsură se implică acesta în activitatea școlară (execută sarcinile, participă, colaborează cu profesorul) ? Dar în activități extrașcolare ?
7. Cum apreciați abilitatea copilului de a colabora, relaționa cu colegii de clasă ?
8. Ați observat când par problemele să apară cel mai des (în ce contexte) ?
9. Ați observat când par problemele să apară cel mai rar sau să nu apară deloc (în ce contexte) ?
10. Care sunt lucrurile care par să funcționeze cel mai bine în scopul liniștirii copilului (ce anume îl face să se calmeze) ? Care sunt principalii factori motivatori pentru copil ?

Chestionar privind hărțuirea și violența în școli**-elevi-**

În ultima vreme, mai ales prin mass-media, mai multe acte de violență din mediul școlar au fost discutate și analizate. Știm că există acte de violență între elevi, între elevi și profesori etc.

Întrebările fac referire la scenele de violență și hărțuire dintre elevi, elevi și profesori în școli. Noi spunem că un elev/ profesor este hărțuit sau agresat de către un alt elev/ grup de elevi/ profesor când aceștia îi spun sau îi fac lucruri neplăcute și atunci când elevul sau profesorul este tachinat în mod repetat într-un fel care lui/ ei nu-i place.

Răspunzând la întrebările din acest chestionar, ne veți ajuta să înțelegem mai multe despre experiențele elevilor și ale profesorilor.

Vă rugăm să răspundeți la fiecare întrebare cât de sincer puteți. Chestionarul este anonim! Ne interesează doar opinia d-voastră!

Mulțumim!

Școala: _____ **Vârsta:** _____ **Gen:**
Masculin

Feminin

Pentru întrebările 1-6 încercuiți un număr pentru fiecare întrebare.

	Deloc	Foarte puțin	Puțin	Uneori	Mult	Foarte mult
1. Cât de mult vă supără hărțuirea/ violența în școala d-voastră?	0	1	2	3	4	5
2. Școala vă oferă un sentiment de siguranță?	0	1	2	3	4	5
3. Cât de mult vă provoacă îngrijorare sau teamă violența din școala d-voastră?	0	1	2	3	4	5
4. Cât de mult ați asistat la scene de violență sau hărțuire între elevi?	0	1	2	3	4	5
5. Cât de mult ați fost hărțuit sau agresat pentru că ați arătat mult interes pentru munca școlară de către elevi?	0	1	2	3	4	5
6. Cât de mult sunteți hărțuit de către alți colegi pentru că ați arătat mult interes pentru munca școlară?	0	1	2	3	4	5

Răspundeți cu „da” sau „nu”; bifați unde e cazul:

7. Ați fost hărțuit sau agresat de vreun elev din școală în ultima lună? **Da** **Nu**
8. Ați fost hărțuit sau agresat de vreun coleg din școală în ultima lună? **Da** **Nu**
9. Ați hărțuit sau agresat vreun elev de la școală în ultima lună? **Da** **Nu**
10. Ați hărțuit sau agresat vreun coleg din școală în ultima lună? **Da** **Nu**
11. Aproximativ de câte ori vedeți scene de hărțuire sau agresiune într-o zi în școală?
 niciodată 1-2 ori 3-9 ori 10-20 ori 21 ori sau mai mult
12. Ați vorbit vreodată cu cineva despre faptul că ați fost hărțuit sau agresat? **Da** **Nu**
13. Ați vorbit vreodată cu cineva despre faptul că ați hărțuit sau agresat pe cineva (elev sau coleg)? **Da** **Nu**
14. Ați vorbit vreodată cu cineva despre faptul că nu vă puteți controla reacțiile de furie și mânie împotriva elevilor? **Da** **Nu**

Dacă ați răspuns „Da” la una din întrebările 12, 13 sau 14, vă rugăm să bifați varianta/ variantele potrivite:

- Directorul școlii
- Alt coleg
- Consilier școlar sau psiholog
- Polițistul sau gardianul
- Paznicul sau portarul
- Asistenta medicală a școlii sau medicul școlar
- Altul: _____

15. Vă gândiți la d-voastră ca la cineva care este agresat/ hărțuit de ceilalți (elevi sau alți colegi)?

Da Nu

16. Vă gândiți la d-voastră ca la cineva care agresează/ hărțuiește pe ceilalți (elevi sau alți colegi)?

Da Nu

17. Ați fost implicat într-o ceartă sau altercație cu vreun elev/ coleg în care d-voastră ați fost victima?

Da Nu

Dacă „Da” (la întrebarea 17), răspundeți la următoarele trei întrebări, bifând o variantă:

(i1) Ce ați gândit/ crezut:

- Nu sunt bun de nimic
- Ceilalți cred despre mine că sunt slab
- Abia aștept să mă răzbun

(i2) Ce ați simțit:

- Frică
- Rușine
- Dorință de răzbunare

(i3) Ce ați făcut după ceartă/ altercație:

- Ați plecat din școală
- Ați rămas în continuare în școală ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic
- Ați anunțat conducerea școlii
- Ați cerut ajutorul colegilor

18. Ați fost implicat într-o ceartă sau altercație cu vreun elev în care d-voastră ați fost agresorul?

Da Nu

Dacă „Da”, răspundeți la următoarele trei întrebări, bifând o singură variantă:

(i1) Ce ați gândit/ crezut:

- Ceilalți trebuie să asculte de mine
- Sper că toți au observat că eu sunt cel mai tare
- Nu ar fi trebuit să mă implic în această ceartă sau altercație

(i2) Ce ați simțit:

- Că sunt puternic
- Admirație din partea celorlalți
- Păreră de rău

(i3) Ce ați făcut după ceartă/ altercație:

- Ați plecat din această școală
- Ați rămas în continuare în școală ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic
- V-ați susținut punctul de vedere chiar dacă se implică conducerea școlii în rezolvarea conflictului

19. Ați fost implicat într-o ceartă care a degenerat într-un act de violență cu vreun coleg?

Da Nu

Răspundeți cu „da” sau „nu”; bifați unde e cazul:

20. Școala are un regulament clar și cunoscut de toți elevii și profesorii, conform căruia se pedepsesc actele de violență între elevi.
 Da **Nu**
21. Elevii știu la cine să apeleze în cazul în care sunt hărțuiți în cadrul școlii.
 Da **Nu**
22. Școala dispune de un program de prevenire a violenței între elevi.
 Da **Nu**
23. Școala are elevi care se ocupă cu medierea conflictelor apărute între elevi în școală.
 Da **Nu**
24. Profesorii încearcă să oprească incidentele de violență între elevi.
 Da **Nu**
25. La noi în școală se consideră că nu există probleme de hărțuire/agresiune.
 Da **Nu**
26. Școala nu ajută copiii care sunt hărțuiți/ agresați.
 Da **Nu**
27. Nu se iau măsuri împotriva elevilor care hărțuiesc/ agresează pe ceilalți elevi.
 Da **Nu**
28. Școala pedepsește elevii care agresează pe ceilalți elevi.
 Da **Nu**
29. Cât de implicată este școala în rezolvarea incidentelor de hărțuire și violență între elevi (*bifați doar una*):
 1. Deloc
 2. Foarte puțin
 3. Suficient
 4. Mult
 5. Foarte mult
30. Ce faceți d-voastră când vedeți că cineva este hărțuit sau agresat: (*bifați toate variantele care se aplică*)
 1. Intervin prompt
 2. Doar privesc
 3. Încerc să ignor sau mă prefac că nu văd
 4. Comunic direcțiunii
 5. Încerc să opresc acel lucru
 6. Altele (precizați care):
-

CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ CLUJ

Chestionar pentru CADRE DIDACTICE

Va rugam sa menționați –marcând cu un “x” la rubrica corespunzătoare - formele de conduita agresiva si frecventa cu care ați observat ca se manifesta în școala dvs.:

Comportament	Frecvența				
	Nici o dată	rareori	uneori	deseori	Foarte des
Tonul ridicat					
Tachinarea					
Ironizarea					
Etichetarea/folosirea de porecle					
Insultarea					
Folosirea de cuvinte obscene/ Înjurături					
Intimidarea/ amenințarea					
Scuiparea					
Atingeri nedorite (cu tenta sexuala)					
Pălmuirea					
Îmbrâncirea					
Trântirea/ Aruncarea cu obiecte					
Deposdarea de obiecte personale					
Lovirea / trasul de păr					
Deteriorarea / distrugerea de obiecte					
Eliminarea elevilor de la ore de către profesori					
Refuzul elevilor de a-și îndeplini sarcinile					
Indisciplina la ore					

2. In contextul psiho-social acționează o serie de factori care favorizează conduitele agresive ale elevului. Acordați o nota, de la 1 la 5 (1=deloc, 2 =puțin,3 =moderat, 4=mult; 5=foarte mult) factorilor enumerați mai jos, in funcție de importanta pe care o acordați dvs. fiecăruia:

- Anturajul elevilor
- Familia, stilul educațional al părinților
- Vârsta elevilor
- Nivelul de educație
- Mass-media
- Neimplicarea factorilor de decizie
- Personalitatea dificila a elevului
- Agresivitatea observata la alții
- Inconsecventa in aplicarea ROI
- Absenta motivației profesorilor
- Stresul școlar – prin orarul prelungit, supraîncărcarea programei etc
- Nemulțumirea de sine a elevilor
- Comunicarea ineficienta,incapacitatea de a media conflicte
- Alți factori.....

3 Pentru mine, sursele de conflict cu elevii sunt (încercuiți):

- indisciplina elevilor la ore
- lipsa motivației pentru învățare la elevi
- neimplicarea părinților, lipsa de educație in familie
- probleme personale ce nu țin de elevi

superficialitatea elevilor în activitățile școlare
nu exista surse de conflict
altele.....

4. Ca si profesor, consider ca-mi pot stăpâni clasa prin (încercuiți):
dialog, exemplu personal, comportament corect fata de toți elevii,
ore motivante, atractive
negociere
ridicând vocea
amenințări cu ascultarea
un sistem de reguli conceput împreună cu elevii
alte metode....

5. Făcând apel la experiența dvs, care este clasa/nivelul de vârstă la care se înregistrează mai
frecvent comportamente agresive (încercuiți)
LICEU – cl. a 9/ a 10a /a-11-a /a 12-a/ a 13-a
SAM- cl. a 9/ a 10a /a-11-an completare
Nu am sesizat diferențe între nivele/clase

6. După părerea dvs, ce masuri ar trebui să ia școala pentru diminuarea agresivității / violentei
în cadrul scolii ? (încercuiți)
Aplicarea cu strictețe a Regulamentului școlar (scăderea notei la purtare, exmatriculare,
amenda, munca în folosul scolii, organizarea careului scolii, etc)
Consecvența tuturor cadrelor didactice în aplicarea măsurilor preventive și coercitive
Colaborarea mai strânsă școală - familie
Abordarea diferențiată a elevilor (în funcție de personalitate)
Comunicarea asertivă, eficientă, cu elevii
Dezvoltarea la nivelul elevului a încrederii în forțele proprii, a unei bune imagini de sine
Indrumarea spre consiliere psihopedagogică a elevilor cu comportament agresiv
Discuții dirijate –grupuri mici / individuale cu elevii-problema
Solicitarea de asistență psihopedagogică pentru optimizarea relației cu elevii
Organizarea unor activități educative atractive, motivante pentru elevi
Crearea de baze pentru petrecerea sănătoasă și agreabilă a timpului liber/ difuzarea în pauze a
unei muzici de bună calitate etc
Implicarea mass-media și a unor instituții în desfășurarea unor programe anti-violență în școală
Colaborarea cu Poliția de proximitate
Instalarea camerelor de luat vederi în școală
Altele.....

☺ *Va mulțumim pentru colaborare !*

Chestionar pentru elevi

În ultima vreme, în special prin contribuția mass-media, mai multe acte de violență din mediul școlar au fost discutate și analizate. Știm că există acte de violență între elevi, acte de violență îndreptate împotriva elevilor sau a profesorilor însă nu avem suficiente informații despre natura și frecvența acestor acte de violență. De aceea vă rugăm să completați acest chestionar.

1. Bifați în tabelele de mai jos care din următoarele forme de comportament le-ați observat în școală în ultima lună:

Comportament	Frecvența la elevi						Frecvența la profesori					
	Nici o dată	1-2 ori	3-5 ori	6-10 ori	11-20 ori	Peste 20	Nici o dată	1-2 ori	3-5 ori	6-10 ori	11-20 ori	Peste 20
Tonul ridicat												
Tachinare												
Ironie												
Porecle / etichetări												
Insulte												
Înjurături / cuvinte obscene												
Intimidări / amenințări												
Scuipături												
Atingeri nedorite												
Pălmuire												
Îmbrâncire												
Trântire												
Aruncarea cu obiecte												
Deposdarea de obiecte personale												
Imobilizare												
Lovire / tras de păr												
Deteriorarea / distrugerea de obiecte												
Eliminarea elevilor de la ore de către profesori	x	x	x	X	x	X						
Refuzul elevilor de a-și îndeplini sarcinile							x	x	x	x	x	x
Indisciplină la ore							x	x	x	x	x	x

CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ CLUJ

2. Bifează în tabelele de mai jos care din următoarele forme de comportament au fost îndreptate împotriva ta:

Comportament	De către elevi						De către profesori					
	Nici o dată	1-2 ori	3-5 ori	6-10 ori	11-20 ori	Peste 20	Nici o dată	1-2 ori	3-5 ori	6-10 ori	11-20 ori	Peste 20
Tonul ridicat												
Tachinare												
Ironie												
Porecle / etichetări												
Insulte												
Înjurături / cuvinte obscene												
Intimidări / amenințări												
Scuipături												
Atingeri nedorite												
Pălmuire												
Îmbrâncire												
Trântire												
Aruncarea cu obiecte												
Deposedarea de obiecte personale												
Imobilizare												
Lovire / tras de păr												
Eliminarea elevilor de la ore de către profesori	x	x	x	x	x	x						
Refuzul elevilor de a-și îndeplini sarcinile							x	x	x	x	x	x
Indisciplină la ore							x	x	x	x	x	x

CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ CLUJ

3. Bifează în tabelele de mai jos care dintre următoarele comportamente le-ai practicat fie în general, fie față de colegi sau profesori:

Comportament	Față de colegi						Față de profesori					
	Nici o dată	1-2 ori	3-5 ori	6-10 ori	11-20 ori	Peste 20	Nici o dată	1-2 ori	3-5 ori	6-10 ori	11-20 ori	Peste 20
Tonul ridicat												
Tachinare												
Ironie												
Porecle / etichetări												
Insulte												
Înjurături / cuvinte obscene												
Intimidări / amenințări												
Scuipături												
Atingeri nedorite												
Pălmuire												
Îmbrâncire												
Trântire												
Aruncarea cu obiecte												
Deposdarea de obiecte personale												
Imobilizare												
Lovire / tras de păr												
Deteriorarea / distrugerea de obiecte												
Refuzul de ai îndeplini sarcinile												
Indisciplină la ore												

Chestionar pentru părinți:

Va rog, citiți întrebările cu atenție, și bifați cu X în căsuța cu varianta care se aplică cel mai mult situației dumneavoastră.

1. Care este relația dumneavoastră cu copilul?

- Sunt mama
 Sunt tatăl
 Sunt bunica
 Sunt bunicul
 Alta relație

	Total dezacord	Intr-o mai mică măsura dezacord	Nici acord nici dezacord	Ușor de acord	Total de acord
Este necesar sa folosești agresivitatea pentru a menține ordinea publică					
Dacă în urma utilizării agresivității rezultatul obținut este în favoarea ta, atunci utilizarea agresivității este bună					
Agresivității trebuie să-i răspunzi cu agresivitate					
Indiferent ce ți se întâmplă nu trebuie să recurgi la agresivitate pentru ați rezolva problemele					
Sunt probleme pe care poți să le rezolvi cu discuții si înțelegere, argumentare, altele în care este nevoie în mod necesar de agresivitate					
Sunt multe cazuri, care nu pot fi rezolvate nici de lege nici de agresivitate					
Îmi arat clar aprecierea când copilul meu face ceva pentru mine					
sunt multe conflicte între copilul meu și mine pe care nu le pot rezolva					

CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ CLUJ

Adeseori sunt nemulțumita de copilul meu					
Eu sunt foarte mândra de copilul meu					
Nu am chef să ascult ceea ce a făcut copilul meu					
Copilul meu ascultă când îi explic ceva					
Când îmi petrec întreaga zi cu copilul meu, mă enervez deseori și nu am răbdare să îi răspund întotdeauna frumos					
Îmi laud, complimentez copilul atunci când a făcut ceva bun					
Îmi fac timp sa-mi ascult copilul meu					
Când eu și copilul meu avem păreri diferite, îmi impun punctul de vedere și îl fac să înțeleagă că părinți știu ce este mai bine pentru el					
Nu accept să fiu criticat /ă de către copilul meu , este un semn de impolitețe					
Copilul meu are într-adevar încredere în mine					
Copilul meu nu respectă aproape deloc regulile impuse acasă					
Eu decid cu care prieten poate să se vadă copilul meu					
Mai degrabă mă sprijin pe mine în rezolvarea problemelor de familie decât pe alți					
Sunt mai responsabil /ă și îmi fac treaba mai bine decât ceilalți					
Mă deranjează când alți oameni sunt mai buni decât mine					

CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ CLUJ

Fericirea mea depinde foarte mult de fericirea celor din jurul meu					
De obicei îmi sacrific interesul propriu în favoarea altora					
Părinții și copiii trebuie să stea împreună cât de mult posibil					
Este de datoria mea să am grijă de familia mea, chiar dacă trebuie să sacrific ceea ce doresc eu					

	Total dezacord	Intr-o măsură mică măsura dezacord	Nici acord nici dezacord	Ușor de acord	Total de acord
Mă bizui pe mine în marea majoritate a timpului, rareori mă bizui pe alții					
Îmi face plăcere să muncesc în situații care implică competiția					
Starea de bine a colaboratorilor mei este importantă pentru mine					
De obicei îmi sacrific propriul interes în favoarea celorlalți					
Este important pentru mine să mențin armonia în grupul meu					
Fără competiție nu este posibil să ai o societate bună					
Pentru mine plăcerea o reprezintă petrecerea timpului cu alții					
Copiii ar trebui să fie învățați să pună datoria în fața plăcerii					

CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ CLUJ

Membrii familiei ar trebui sa rămână uniți indiferent ce sacrificii sunt cerute					
Când altă persoană face lucruri mai bine decât mine, devin tensionat și enervat /ă					
Mă simt bine când cooperez cu alții					

Plan de activitate educativă

Clasa: a IV- a

Modulul II: Comunicare și abilități sociale

Tema: Limbajul de girafă- comunicarea nonviolentă

Obiectiv cadru: -dezvoltarea responsabilității sociale și formarea deprinderilor de interacțiune socială

Obiective specifice: -să recunoască elemente de comunicare „nonviolentă”

-să distingă între tipurile de comunicare agresivă și „nonviolentă”

-să-și formeze deprinderi de comunicare „nonviolentă”

Resurse- de timp: 50 minute

- **materiale:** ilustrate cu girafă și șacal, bilețele cu enunțuri, coală albă A3, lipici

Desfășurarea activității:

Joc de spargere a gheții- „Racheta”

Învățătorul, stând în fața elevilor, ține ridicată mâna dreaptă astfel încât brațul și antebrațul formează un unghi de 90°. În momentul în care înclină antebrațul spre stânga, elevii bat toți din palme spre stânga (o dată), când antebrațul învățătorului este înclinat spre dreapta elevii bat din palme spre dreapta (o dată). Învățătorul variază viteza de schimbare a direcției de înclinare a brațului. În momentul în care brațul este ridicat drept, deasupra capului, toți elevii rostesc în cor „URA!!!”, semn al bucuriei că racheta a reușit să decoleze.

Jocul va dura aproximativ 4 minute și va avea drept scop destinderea atmosferei și captarea atenției elevilor.

Activitatea propriu-zisă

La cererea învățătorului, elevii denumesc animalele lor preferate și motivul pentru care le preferă. Apoi le sunt prezentate două ilustrate cu o girafă și un șacal. Elevii trebuie să recunoască animalele din imagini și să spună ce știu despre ele și pe care dintre cele două animale îl consideră bun, pe care îl consideră rău și de ce. Astfel, învățătorul, după ce explică elevilor ce înseamnă „limbaj agresiv” și „limbaj nonviolent”, solicită elevilor să asocieze fiecare dintre cele două animale cu una dintre cele două forme de limbaj, care li s-ar potrivi dacă ar putea vorbi.

Se ajunge la concluzia că limbajul de girafă este unul nonviolent și corespunde observării comportamentului și descrierii lui, iar limbajul de șacal este unul agresiv, corespunzător evaluărilor, „etichetelor”. Pentru a se asigura că au înțeles, învățătorul oferă un exemplu elevilor:

Vorbind despre lucrarea unui coleg de clasă...

„Limbaj de girafă: Lucrarea ta are pete și găuri!” (observare, descriere)

„Limbaj de șacal: Lucrarea ta este mizerabilă!” (evaluare, etichetare)

În acest moment al lecției învățătorul le spune elevilor că urmează un joc, „Perechi de detectivi”. Fiecare va alege un bilețel dintr-un coșuleț, pe care este notată o propoziție, fie o observație, fie o evaluare (vezi anexa). După ce citește fiecare propoziția de pe propriul bilețel pleacă în căutarea colegului care are o propoziție „înrudită” cu a lui. Adică, elevul a cărui propoziție descrie un comportament îl caută pe cel a cărui propoziție evaluează același comportament și invers. Când s-au găsit cei doi „detectivi” vin în fața clasei, în pereche. Pentru a fi mai antrenant jocul, învățătorul poate cere elevilor să realizeze sarcina cât mai repede, premiind primele perechi de detectivi.

După ce au fost formate toate perechile de detectivi, pe rând, fiecare pereche de bilețele este lipită pe o coală albă A3. Pe coală s-a notat în prealabil titlul fiecărei coloane de bilețele care urmează a fi lipite: Observație/ Descriere - Evaluare/Etichetare.

La sfârșitul jocului se poartă o discuție privind limbajul pe care îl preferă a fi folosit când cineva li se adresează sau se referă la propria lor persoană și de ce. De asemenea, elevii sunt încurajați să folosească „limbajul de girafă” cât mai des.

Evaluarea activității:

Elevii sunt rugați să completeze următoarele propoziții:

1. În activitatea de azi am învățat
2. O culoare potrivită pentru lecția de azi este pentru că

Bibliografie:

S. Hart & V.K.Hodson (2004)- *Ora de comunicare nonviolentă*, Elena Francisc Publishing

ANEXĂ

PERECHI DE DETECTIVI

OBSERVAȚIE/ DESCRIERE	EVALUARE/ ETICHETARE
Ea mi-a dat o prăjitură.	Ea este generoasă.
Ultima dată când ne-am jucat împreună am sfârșit prin a mă răni.	Tu joci prea dur.
El mi-a cerut să intru în joc.	El este prietenos.
Nu ai rezolvat problema.	Ești prost.
El i-a spus învățătorului că l-am jignit.	El este un pârâcios.
Miruna mi-a spus că sunt prost.	Miruna este rea.
Ea mi-a luat creionul fără să mă întrebe.	Ea este nepoliticoasă.
Nu mi-a plăcut filmul acesta.	A fost un film îngrozitor.
Te miști înainte și înapoi pe scaun, iar acesta se înclină.	Ești foarte agitat.
El bate cu pumnul în masă.	El este foarte furios.
Adesea ea intră în fața celorlalți la rând.	Ei nu-i pasă de ceilalți.
Învățătorul mi-a spus să nu te mai ameninț.	Tu ești favoritul învățătorului.
El m-a împins în afara rândului.	El este agresiv.
Am primit o notă mică la matematică.	Învățătorul este sever.
I-a spus mamei că nu el a spart geamul, deși eu l-am văzut când l-a spart.	Este un mincinos.

Conflicte ca-n filme

CLASA: V - VIII

TEMA: Managementul situațiilor conflictuale

DURATA: 50 minute

OBIECTIV GENERAL: **Identificarea situațiilor conflictuale și a posibilelor modalități de rezolvare a lor**

OBIECTIVE SPECIFICE:

Sa definească noțiunea de conflict

Să recunoască faptul că există mai multe situații conflictuale si modalități de a rezolva un conflict

Să dezvolte unele strategii de rezolvare a conflictului

METODE: brainstorming, discuții în grupul mare, munca în echipa

RESURSE: fișa de lucru 1 - “*Conflicte ca-n filme*”;

EVALUARE: mini-portofoliu cu tema “*Metode de management al conflictelor*”

DESFĂȘURAREA:

- Cereți elevilor sa definească noțiunea de conflict si sa dea cat mai multe exemple de situații conflictuale din diverse surse (filme, cărți, de exemplu cărțile sau filmele din seria „Harry Potter”, ziare, reviste, stiri de televiziune etc.)
- Spuneți elevilor ca vor avea sarcina de a completa în fisa de lucru situații conflictuale între personajele filmului/ romanului sau ale unei povestiri (*puteți viziona filmul în clasa)
- Cereți elevilor să analizeze împreună cu colegul de banca situațiile conflictuale descrise si strategiile utilizate pentru rezolvarea conflictelor (din roman, povestire sau film).
- Solicitați elevilor sa dea exemple de strategii eficiente de rezolvare a conflictelor
- Discutați cu elevii exemple din experiența personală si despre modalitățile de rezolvare a conflictului pe care le pot utiliza în situațiile cu care se confrunta ei.
- Purtați o discuție cu elevii pe baza întrebărilor:
 - De ce apar conflictele?
 - Rezolvarea conflictelor e dificila, pentru ca cei implicați într-un conflict încearcă să își impună propriul punct de vedere, neluând în considerare opinia celuilalt.
- Oferiți elevilor câteva modalități de rezolvare eficienta a conflictelor:
 - Utilizarea mesajelor la persoana I pentru a descrie problema

CENTRUL JUDEȚEAN DE RESURSE ȘI ASISTENȚĂ EDUCAȚIONALĂ CLUJ

Exemplu: „Când ajungi la școală târziu, după ce ora a început, eu mă îngrijorez pentru ca nu știu ce ți s-a întâmplat”

- Reflectarea sentimentelor pentru a înțelege și clarifica ceea ce simte cealaltă persoană

Exemplu: „Ești supărat...”

„Mi se pare ca simți...”

- Generarea a cât mai multe soluții posibile împreună

Exemplu: „Care crezi ca sunt lucrurile pe care le putem face?”

- Analiza alternativelor și alegerea variantei pozitive

Exemplu: „Care crezi tu ca este cea mai bună?”

- Obținerea unui angajament (în fața clasei sau a câtorva colegi)

Exemplu: „Când vom face asta?”

- Planificarea datei la care se face evaluarea (este foarte importantă reevaluarea deciziei luate, pentru a vedea dacă persoanele implicate în conflict și-au respectat partea lor de angajament)

Exemplu: „Pentru cât timp vom face asta?”

„Când vom discuta din nou despre asta?”

Fișa de lucru 1 – Conflicte ca-n filme

Un conflict între personajele filmului/ romanului sau povestirii	
Ce a determinat acest conflict?	
Au rezolvat neînțelegerile? Dacă da, cum? Dacă nu, ce ar fi putut face pentru a le rezolva?	

Bibliografie

1. Lemeni, G., Miclea, M. (coord.) (2004). Consiliere și Orientare – Ghid de educație pentru carieră, Editura ASCR.
2. Lemeni, G., Porumb, M. (coord.) (2004). Activități pentru clasele V-VIII. Consiliere și Orientare – Ghid de educație pentru carieră, Editura ASCR.

REDUCEREA VIOLENȚEI ÎN MEDIUL ȘCOLAR

Plan de activitate

Nivel de vârstă: cl. IX-XII

Scop: reducerea manifestărilor violente în mediul școlar

Obiective:

- Identificarea unor forme diferite de violență în mediul școlar
- Abordarea și rezolvarea unor situații-problemă asumându-și diferite roluri
- Dezvoltarea abilităților de comunicare interpersonală și rezolvare a unor conflicte
- Identificarea unor strategii de prevenire și combatere a violenței în mediul școlar

Durata: 50-60 min

Desfășurare-metode/ strategii:

- *Spargerea gheții, identificarea problemei:*

Cereți elevilor să răspundă în scris prin “da” sau “nu” la întrebările pe care le veți citi dvs.

Citiți rar lista de mai jos:

- Ți s-a întâmplat să fii poreclit sau jignit de colegii de școală/ clasă?
- Ai asistat vreodată la îmbrânciri sau bătăi între colegii de școală/ clasă?
- S-a întâmplat să fii amenințat de colegii de clasă/ școală sau ai amenințat chiar tu pe alții?
- Ai pălmuit, ciupit sau lovit intenționat pe cineva din liceu?
- Ai refuzat vreodată să realizezi sarcinile impuse de profesori?
- Ai fost vreodată deposedat de obiectele personale?
- Colegi din clasa ta au deteriorat/ stricat bunuri din dotarea școlii?
- S-a întâmplat ca profesorii să strige la tine sau la colegii tăi sau să vă amenințe în vreun fel?

Cei care au răspuns măcar odată DA la aceste întrebări să se ridice în picioare.

Probabil numărul elevilor care s-au ridicat în picioare va fi mare, motiv pentru a introduce în discuție tema propusă: VIOLENȚA ÎN MEDIUL ȘCOLAR.

- *Activitatea propriu-zisă:*

Clasa se împarte pe grupe a câte 4-5 elevi. Fiecare grupă va primi un bilețel pe care este scrisă o situație-problemă (acte violente care au loc în mediul școlar) - vezi *Anexa1* sau se pot alege alte cazuri. Sarcina lor este de a rezolva situația respectivă, fiecare elev din grup asumându-și un anumit rol (ex: părinte, diriginta, directorul școlii, coleg). Fiecare elev, în funcție de rolul primit/ asumat în grup va trebui să își spună părerea, susținând-o cu argumente, astfel încât să ajute la rezolvarea situației respective și la adoptarea unor măsuri de soluționare și prevenire a unor posibile incidente de genul celui analizat de întregul grup. În final, fiecare grup își va alege un reprezentant care să prezinte cazul și soluțiile adoptate pentru rezolvarea situației, precum și strategiile de prevenire propuse. Concluziile fiecărui grup pot fi înscrise într-o fișă de lucru- vezi *Anexa2*.

- *Evaluarea*

Se realizează prin observarea comportamentului elevilor, prin analiza răspunsurilor și argumentelor acestora în abordarea situațiilor-problemă.

ANEXA 1

Exemple de situații-problemă:

3 elevi, clasa a XI-a, înaintea orei de desen intră în sala de clasă și “ se joacă” lovind cu picioarele în dulapul din clasă. Dulapul se sparge și toate planșele cu desene și alte obiecte, materiale didactice depozitate aici se risipesc pe jos fiind călcate în picioare și deteriorate de cei 3 elevi.

Elevă, clasa a X-a, șefa clasei, în fiecare pauză își trimite colegele să îi cumpere mâncare, suc, chiar țigări de la magazinul din apropierea școlii, uneori chiar cerându-le să plătească ele cumpărăturile. Colegele fac ce li se cere, neavând curajul de a nu-i respecta dorințele, nici de a spune dirigintei despre această situație deoarece sunt amenințate în permanență (că vor fi urmărite și bătute de prietenii ei după ore).

Elevi, clasa a X-a se întâlnesc pentru a discuta despre organizarea Balului Bobocilor. Deoarece nu ajung la înțelegere privind locul de desfășurare a balului, încep să se certe, să se înjure, unul dintre băieți lovind-o chiar pe una din colegele prezente. Pentru a se răzbuna, fata o îmbrânțește pe prietena agresorului, trântind-o la pământ.

ANEXA 2

Grupa nr. _____

Membrii grupului (nume și prenume și rolul adoptat in grup):

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Soluție

- măsuri adoptate de grup pentru rezolvarea respectivei situații-problemă :

- strategii de prevenție

Plan de activitate: „ Agresivitate sau asertivitate ? ”

CLASA: a IX-a –XII-a

MODUL: COMUNICAREA ȘI ABILITĂȚILE SOCIALE

TEMA: Forme de comunicare eficientă. ASERTIVITATEA

DURATA: 1- 2 ore didactice

COMPETENȚĂ GENERALĂ: Integrarea abilităților de interrelaționare , în vedere dezvoltării personale

COMPETENȚA SPECIFICĂ: Exersarea comunicării eficiente , asertive

COMPETENȚE DERIVATE :

Conștientizarea unor modalități de comunicare (pasivă, asertivă , agresivă) și a consecințelor acestora

Stabilirea diferențelor dintre atitudinea pasivă, agresivitate (directă sau indirectă) și asertivitate

RESURSE:

fișa de lucru pentru profesor- *situația problemă*,

manuale sau pliante pe tema ASERTIVITĂȚII

SUGESTII METODOLOGICE :

Evaluarea unei situații problematice

Conversația de grup (dezbatere, argumentări)

Jocul de rol (facultativ)

DESĂȘURARE:

Profesorul expune **situația – problemă:**

Un elev în clasa a IX-a, Mihai, a încheiat cu succes o zi de școală, iar acum merge în parc să își întâlnească prietenii. Din banii de buzunar își cumpără un pachet de napolitane și un suc. Ajuns în parc, se așează alături de prietenii săi și își deschide pachetul. Imediat unul din prieteni apare din spate și se servește fără să fie poftit: „,Hmm... Sunt super!!! Mai vreau”. Dar înainte ca elevul nostru să poate răspunde, apare un alt prieten: „Vreau și eu... Vreau si suc !” și se servește. Al treilea la fel , ia fără să mai ceară. Astfel, pachetul se golește, Mihai nici nu a apucat să guste si el, dar își spune că situația nu poate continua așa...

Ce credeți voi că simte/ gândește/ face Mihai ?

a).Patru elevi **interpretează (joc de rol)** diferitele **atitudini posibile ale lui Mihai**, în această situație:

Elevul 1: se scuză, stânjenit, față de prietenii săi că nu a apucat să îi servească ... și le lasă tot pachetul cu napolitane și sucul

Elevul 2: se enervează vizibil, strigă la prietenii săi să îl lase în pace, aruncă pachetul pe jos , înjurând, lovind pachetul cu piciorul, etc.

Elevul 3: fără să spună nimic le lasă prietenilor sucul și napolitanele, apoi îi ignoră astfel încât ei să simtă că s-a supărat foarte tare

Elevul 4: se ridică în fața prietenilor sai, își exprimă sincer și deschis nemulțumirea față de comportamentul lor- „Hey...sunteti prietenii mei, dar sa stiti ca ma simt jignit de atitudinea voastra ! La mine chiar nu va ganditi ?...” El le explică că după o zi grea de școală simte nevoia unei mici recompense – de aceea a cumpărat dulciurile, pe care le împarte bucuros cu ei, dar în măsura în care se satură și el.

b). Împreună cu grupul *se discută* în ce constau **cele patru modalități de răspuns**:

PASIV - acționând ca „victime”, crezând că ceilalți iau întotdeauna ce e mai bun, simțindu-se nemulțumiți și făcându-i pe ceilalți să se simtă vinovați

DIRECT AGRESIV - uitând să respecte dorințele și sentimentele celorlalți, acționând cu ostilitate, atacând pentru a-și ascunde nesiguranța emoțională, făcându-i pe ceilalți să se simtă supărați și chiar să contraatace

INDIRECT AGRESIV - un fel de „atac al șarpelui”, fără „zgomot”, când nu îți exprimi direct frustrarea, nemulțumirea, etc., dar îi „îngheți” pe prietenii tăi cu atitudinea ta ostilă, făcându-i să se simtă la rândul lor frustrați, necunoscând cauza atitudinii tale, nervoși

ASERTIV - îți exprimi direct sentimentele, fiind atent și la sentimentele celor din jur și încercând să găsești soluții prin care să-i mulțumești și pe ceilalți dar și pe tine; astfel te vei simți confortabil și vei avea o imagine de sine pozitivă, iar prietenii tăi îți vor aprecia sinceritatea și corectitudinea

c). Lecția se poate încheia cu **discuții pe marginea unor întrebări** de tipul:

Credeți că e dificil să fii asertiv/ferm, în special cu prietenii?

E riscant sau nu să îți exprimi sentimentele negative? De ce da? De ce nu?

Dați exemple din viața personală în care atitudinea fermă / asertivă s-a dovedit eficientă.

SUGESTIE pentru coordonatorul activității:

accentuați ideea consecințelor emoționale negative și disfuncționale, pe care le au atitudinile agresive (directe sau indirecte) și cele pasive (mai ales sentimentele de inferioritate), contrastând puternic cu beneficiile unei atitudini asertive.

EVALUARE:

-Observația, răspunsurile și prestațiile elevilor, eventual autoevaluarea - printr- un **chestionar de asertivitate** aplicat elevilor în colaborare cu consilierul psihopedagogic.

Plan de activitate

Disciplina: Consiliere și orientare

Propunător: Sava Lorena

Nivel de vârstă: clasele IX-XII

Tipul lecției: dezbateri

Scop: optimizarea stării disciplinare și a comportamentului în școală și în societate, să știe să se apere de tentațiile la care îi supune viața și să cunoască prevederile legilor din România

Obiective de referință:

- Să explice sensul noțiunii de violență
- Să conștientizeze urmările și aspectele negative ale agresivității umane
- Să recunoască formele de manifestare a agresivității și a factorilor de risc
- Să manifeste în comportament atitudine de respect față de ceilalți
- Să-și formeze deprinderi de intervenție adecvate în cazuri de violență

Metode și procedee: conversația, expunerea, studii de caz, problematizarea, lucru pe grupe, brainstorming

Forme de activitate: individual, colectiv, pe grupe

Mijloace de învățământ: fișe de lucru, flip-chart, videoproiector- prezentare Power- Point, markere, articole din ziar

Scenariu

1. Pregătirea psihologică a clasei

Motivarea elevilor, stârnirea curiozității și interesului prin explicarea necesității de a dezbate la orele de consiliere temele legate de devierile comportamentale.

2. Anunțarea temei și a obiectivului activității

Profesorul anunță tema orei de consiliere și orientare. El poate distribui elevilor unele reviste, ziare care propagă agresivitatea, violența.

3. Desfășurarea activității

După acest moment „șoc”, profesorul va adresa elevilor următoarele întrebări: Ce fel de reviste sunt acestea? Ce reprezintă ele? Ce părere aveți despre ele? Citiți acest gen de articole? De ce? E bine că societatea permite apariția lor? Care sunt efectele asupra tinerilor?

Conversația este dirijată prin întrebările problematizante: Nu este oare societatea prea tolerantă cu agresivitatea din mass-media? Nu sunt oare transformați în idoli unii eroi sau antieroi agresivi din filme? Ce soluții am putea adopta pentru stoparea agresivității?

Profesorul scrie pe coala de flip-chart cuvântul „violență” și cere cât mai multe definiții ale acesteia fără a critica și evalua definițiile colegilor. Ce este violența? De ce diferă definițiile pe care oamenii le dau violenței? De ce recurg oamenii la violență? Ce alte căi ar putea fi găsite pentru a face față acestor conflicte? Elevii dau exemple de conflicte în școală.

Profesorul prezintă la videoproiector definițiile violenței, cauze, forme, persoane implicate etc.

Cum ar arăta societatea noastră dacă nu ar exista violență? Care este rolul familiei în identificarea și eliminarea factorilor de risc existenți în familie? Se vor citi câteva articole care prevăd pedepsele privind săvârșirea infracțiunilor de furt, vătămare corporală, viol.

Profesorul distribuie materialul referitor la formele agresivității, cum putem combate agresivitatea. După aceasta, profesorul le cere elevilor să comenteze, să pună întrebări referitoare la materialul primit: Ce părere aveți despre bârfe? Ni s-a întâmplat oare să bârfim, să fim ironici cu cei din jur? Cere elevilor să povestească întâmplări din viața clasei care au primejduit armonia colectivului și cum au fost rezolvate aceste conflicte.

Împarte elevilor fișa „Cum să recunoaștem violența?”(anexa 1) cerând să completeze cu situații de violență la școală, acasă, la TV etc. Câte astfel de acte violente ați observat? De ce credeți că este atâtă violență în jurul nostru? Fotbalul, boxul sunt agresive sau violente?

Li se propune elevilor întrebarea: Care din problemele enumerate la flip-chart sunt frecvent întâlnite în comportamentul elevilor: minciuna, capriciul, încăpățânarea, limbajul vulgar, agresiunea fizică, agresivitatea prin gesturi, furturi, vandalismul școlar, fuga de la ore? Se acordă punctaje 1- cel mai frecvent....

De ce ajung unii elevi la ceartă sau bătaie? Unde se sfârșește joaca, mobilitatea și unde începe agresiunea, violența? Toți elevii sunt predispuși să săvârșescă astfel de fapte? Ce atitudine trebuie să avem față de aceștia?

4. Evaluare

Se distribuie elevilor studiile de caz (anexă 2), colile de flip-chart, markere, cerându-le să noteze:

1. Cauzele care au dus la întâmplarea relatată
2. Consecințe ale actului agresiv
3. Ce măsuri/modalități de prevenire credeți că trebuie luate

Se strâng colile de la fiecare grup și se lipesc pe tablă, iar liderul grupei vine în fața clasei pentru a prezenta afirmațiile respective. Se desprind concluzii.

Pentru a li se întipări mai bine în memorie cauzele agresiunilor, se vor afișa câteva planșe care au fost în prealabil pregătite, din care să reiasă aceste carențe (anexa 3).

5. Concluzii

Profesorul trage concluzii cu elevii săi și notează fiecare o idee pe care au reținut-o din activitate. Se fac aprecieri de către profesor în funcție de modul de implicare, idei, soluții bune, individual și în echipă, ținând seama de părerile elevilor.

Bibliografie:

1. Boloș D., Sălăgean D., „Ghid de educație civică și antiinfracțională”, Ed. Eurodidact, Cluj Napoca, 2003
2. Mărgineanțu, D., Petroman, C., „Consiliere și dirigenție- consultații, vol.I, coord. ISJ Timiș, Ed. Eurobit, Timișoara, 1999

ANEXA 1

FORME ALE AGRESIVITĂȚII UMANE

A. Fizică

- Privirea fixă, dură, amenințătoare
- Amenințarea indirectă sau fățișă
- Lovitul cu picioarele
- Aruncarea cu obiecte
- Împingerea cu umărul cu scopul de a dezechilibra adversarul
- Ciupitul, zgâriatul, trasul de păr
- Bătaia
- Războiul- formă aberantă, patologică, atotdistrugătoare

B. Verbală

- Batjocura
- Jignirea
- Cuvinte grosolane
- Ironia
- Bârfa, intriga, calomnia
- Ponegrirea cuiva
- Întinderea de curse
- Refuzul contactului social, al ajutorului, al discuției
- Luarea în râs a celor slabi, neajutorați, neîndemânatici

ATENȚIE! Agresivitatea se învață! Agresivitatea provoacă suferință și este distrugătoare!

CUM PUTEM COMBATE AGRESIVITATEA

- Semnale de liniștire, de calmare, transmise prin mimică, gestică
- Un zâmbet prietenos
- Un strâns de mână, o mângâiere
- Cadourile, florile
- Cultura: lectura, muzica, pictura etc.
- Sportul
- Prietenia

IMPORTANT! Fiți blânzi, toleranți!

Cum să recunoaștem violența?

Indicații: Notați în coloana intitulată „**Violența observată**” situații violente acasă, la școală, la televizor, la locul de joacă sau în oricare altă parte. În coloana intitulată „**Persoanele/Împrejurările**” explicați care par să fie motivele pentru manifestarea violenței și cum par să se simtă persoanele implicate. În coloana intitulată „**Cum a fost rezolvată situația**”, arătați în ce mod a fost influențată situația de manifestare a violenței. În coloana intitulată „**Alte moduri de a face față situației**”, notați în ce feluri se putea aborda situația respectivă fără a recurge la violență.

Violența observată	Persoanele/ Împrejurările	Cum a fost rezolvată situația?	Alte moduri de a face față situației?

ANEXA 2

CAZUL 1

Când am ajuns în clasă, bătaia încetase. Elevul C. era plin de sânge pe față, iar P. avea nasul roșu și sufla de parcă atunci ar fi sosit dintr-o cursă de alergare.

- Ce s-a întâmplat? am întrebat.
- De mai multă vreme, mi-a spus C. murdar de sânge, P. îmi spune „*Lunganu*”. Face acest lucru nu numai când suntem între noi, colegii de clasă, ci și în curtea școlii, în pauze, încât au auzit și copiii din alte clase și încep să mi se adreseze cu „*Lunganu*”. L-am rugat o dată, de două ori...degeaba...Azi aceeași situație. Dacă i-am zis să înceteze, m-a lovit cu capul în nas și...
- Și?
- I-am arătat eu cine-i și ce poate „*Lunganu*”.
- Dar parcă erați prieteni?
- Suntem și acum, dar asta nu înseamnă că pot să-l las să facă ce vrea.
- Dar clasa n-a intervenit?
- Ba da! Mi-au răspuns mai mulți elevi. Dacă nu interveneam se băteau mai rău.

CAZUL 2

Elevul Mihai din clasa a X a face parte dintr-o familie organizată cu o situație modestă. El merge la școală, înțelege situația materială a familiei sale și dorește să-și continue studiile. După vacanță, nu prea mai are chef de învățat și a luat câteva note rele. A început să urască matematica, pe motivul că profesorul îl persecută. Profesorul observă și îl întreabă ce se întâmplă cu el.

- Ce-l interesează pe el? E problema mea, știu eu când să învăț.
- Într-o zi tatăl său îl întreabă cum mai merge cu școala. Băiatul îi răspunde:

- Bine tată, bine!

În zilele următoare a evitat ora de matematică, iar pe lângă ea și pe altele... Pleca în fiecare zi de la școală. S-a împrietenit cu doi colegi care și ei hoinăreau, chiuleau și fumau. Unul dintre ei aducea țigări scumpe.

- De unde le ai?
- Se găsesc destule, spuse unul din colegi, și făcu semnul furțișagului.

Plăcerea comună devenea tot mai distractivă. Se descurcau cu țigările. Într-o zi vânzătorul unei tarabe l-a prins pe „prieteni” băgând o brichetă în buzunar. A strigat la el făcându-l hoț. Mihai se enervă și sări în ajutorul prietenului. Strigă la rândul său, îl făcu mincinos pe vânzător și încercă să-i oprească mâna ce încerca să-l rețină pe prieten. Se adună multă lume, apărură și Poliția care luă măsurile necesare.

CAZUL 3

De câteva săptămâni „*Van Damme*”, un elev din clasa a X a care se mândrea cu porecla ce-o avea datorită mușchilor pe care și-i expunea neîncetat, chinuia un elev mic și slăbuț din clasa a IX a. Îi puneă piedică, îl înghiontea, îl urmărea într-un loc retras din curtea școlii și-i lua ghiozdanul. Acesta nu îndrăznea să spună nimic și nimănui de teama bătăii promise de fiecare dată. Până într-o zi, când un coleg al „vedetei” îi atrage atenția că nu așa trebuie să se poarte cu un coleg de-al lui și că îl va spune directorului dacă nu încetează. Acesta a fost motivul pentru care a început bătaia. Luați la întrebări de dirigințe, „*Van Damme*” răspunde orgolios:

- Dacă nu se uită la filme și nu știe să se bată, de ce nu-și ține gura?